

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.

Ефективна економіка. 2023. № 3.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.3.26>

УДК 368.01

Л. О. Матвійчук,

к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Хмельницький національний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0974-2284>

СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ, ТРЕНДИ, СУЧАСНІ РЕАЛІЇ

L. Matviichuk,

PhD in Economics, Associate Professor Finance, Banking and Insurance

Department, Khmelnytskyi National University

INSURANCE MARKET OF UKRAINE: CHALLENGES, TRENDS, CURRENT REALITIES

У статті проаналізовано сучасний стан та проблеми функціонування вітчизняного страхового ринку, розглянуто основні зміни, які викликані активними бойовими діями, втратою частини територій, введенням воєнного стану. Проаналізовано основні показники діяльності страхових компаній та визначено, що їх загальний тренд має низхідну тенденцію. Визначено, що у структурі страхового портфеля найбільше скоротились обсяги страхування майнових та вогневих ризиків, фінансових ризиків та КАСКО, а найсуттєвіший спад діяльності вітчизняних страховиків припав на кінець I кварталу 2022 року. У II та III кварталах падіння продовжилось, але воно було менш стрімким, оскільки вітчизняні страхові компанії змогли організувати та налагодити роботу в умовах воєнного стану. У ході дослідження проаналізовано страхові продукти, які покривають воєнні ризики. Визначено, що такі страхові продукти мають багато обмежень, що обумовлено значним рівнем втрат та неможливістю здійснити перестраховання воєнні ризики за

кордоном. Запропоновано системні рішення, які необхідно впровадити для стабілізації страхового ринку, розглянуто ініціативи Національного банку України в цьому напрямі.

The article analyzes the current state and problems of the domestic insurance market. The main changes caused by active hostilities, the loss of some territories, and the introduction of martial law are considered. Against the backdrop of a significant economic downturn, significant changes have taken place in the insurance market: sales of insurance products have decreased, the number of requests for deferred payments and termination of insurance contracts has increased, the level of financial stability and solvency of a significant number of insurance companies has deteriorated, and non-resident reinsurers have begun to refuse to provide reinsurance coverage. In addition, due to the seizure of part of the territory, domestic insurers were forced to reduce their branch network and consolidate customer service centers. The settlement of insurance claims has become quite problematic, and not only in the regions where hostilities are taking place. A significant number of cases do not qualify as insured because they were caused by military operations, which are treated as exceptions in insurance contracts and therefore are not paid by insurance companies. Insurance companies operating in the life insurance market report a decline in insurance premiums, difficulties in organizing insurance payments, especially to insured persons in the occupied territories. The main performance indicators of insurance companies are analyzed. The downward trend of indicators is determined. In the structure of the insurance portfolio, the volumes of insurance of property and fire risks and financial risks decreased the most. The largest decline in activity occurred at the end of the first quarter of 2022. In the second and third quarters, the decline continued, but it was less rapid, as domestic insurance companies were able to organize and establish operations under martial law. The study analyzes insurance products that cover war risks. It is determined that such insurance products have many limitations due to the significant level of losses and the inability to reinsure war risks abroad. Because of the war, global market leaders are not ready to provide services in Ukraine. And the domestic reinsurance market is not able to cover the needs of insurance companies. The author proposes systemic solutions that should be implemented to stabilize the insurance market and discusses the initiatives of the National Bank of Ukraine in this area.

Ключові слова: страхування, страховий ринок, воєнний стан, виклики, тренди, показники розвитку

Keywords: insurance, insurance market, martial law, challenges, trends, development indicators

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку економіки України вітчизняний страховий ринок потерпає від значних проблем. Так, протягом 2019-2021 років страховий ринок зазнав значних змін, що було спричинено жорсткими карантинними обмеженнями, які викликані пандемією COVID-19. Зниження ділової активності, обмеження вільного пересування, зменшення рівня доходів фізичних та юридичних осіб змусили страхові компанії оптимізувати й автоматизувати власні бізнес-процеси. На початку пандемії страхові та перестраховальні компанії не компенсували збитки, які були безпосередньо спровоковані COVID-19, оскільки більшість договорів містили винятки пов'язані із епідеміями та пандеміями. Проте, під тиском претензій, які висували суб'єкти господарювання постраждалі від жорстких обмежень, страховики були змушені переглянути свої програми. Вплив пандемії значно відобразився на структурі страхового ринку та простимулював пошук страховиками нових каналів збуту продукції та диверсифікацію страхових послуг. Вітчизняні та закордонні страхові компанії почали впроваджувати нові страховані продукти з метою захисту бізнесу та пожвавлення страхового ринку. Зокрема, значна увага була приділена захисту від «вірусних ризиків», які спричинені COVID-19 та кіберризиків. Це пов'язано з тим, що під час пандемії значна частина суб'єктів господарювання перейшли на віддалений формат роботи і відповідно, виникла потреба в захисті від кіберзлочинів та цифрового шахрайства. У результаті таких змін, страховий ринок в 2021 році в умовах карантинних обмежень продемонстрував відновлення та зростання основних показників.

Проте, уже на початку 2022 року страховий бізнес зіштовхнулася із новими, досі небаченими катастрофічними викликами, що спричиненні військовою агресією Російської Федерації. Внаслідок нападу Росії на всій території України було введено воєнний стан. Бойові дії призвела до різкого падіння основних показників розвитку економіки в цілому та страхового ринку зокрема.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання становлення, розвитку та трансформації вітчизняного страхового ринку були об'єктом

дослідження багатьох науковців, зокрема: В. Базилевич, Н. Внукової, О. Вовчак, О. Гаманкової, С. Осадця, Н. Ткаченко та ін. Проблеми функціонування страхового ринку в умовах поширення пандемії COVID-19 розглядали: І. Гончаренко, Н. Дудченко, Н. Захарченко, Н. Татарин та ін.

Віддаючи увагу значному науковому доробку вчених варто зазначити, що війна внесла нові корективи в діяльність страхових компаній та роботу вітчизняного страхового ринку, що потребує подальшого вивчення та зумовлює актуальність дослідження, яке має теоретичну й практичну значимість.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є визначення особливостей функціонування страхового ринку України в умовах воєнного стану, аналіз основних показників діяльності страхових компаній, визначення проблем та напрямів відновлення страхового ринку як одного з найважливіших сегментів фінансового ринку України.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах господарювання, які характеризуються значним рівнем невизначеності, появою нових викликів та ризиків страховий ринок, як частина фінансового ринку, дозволяє зменшити негативні прояви загроз як на макро-, так і на мікрорівні, а також сприяє відновленню та економічному розвитку. Попри значний потенціал та важливу роль в економіці країни частка страхування у ВВП країни залишається не значною, а вітчизняний страховий ринок не в повній мірі виконує завдання, які стоять перед Україною.

Тривала пандемія COVID-19 загострила проблеми страхового ринку, зокрема, актуалізувалася проблема регулювання вітчизняного страхового ринку, нормативно-правового трактування договорів страхування, врахування раніше прийнятих ризиків на вимогу регуляторів, тощо. З'явилися нові виклики, втрата доходів спричинила зменшення купівельної спроможності споживачів страхових послуг, що у свою чергу призвело до зміни поведінки страхувальників, які почали обачніше укладати договори страхування та приділяти більшу увагу репутації та надійності страхових компаній.

Враховуючи складну економічну ситуацію чимало компаній змогли адаптуватися до нових умов. Зокрема, оформити поліс страхування стало

можливо онлайн, без відвідування офісу. Однак, забезпечити якісну цифровізацію страхових послуг змогли не всі учасники ринку, що призвело до зменшення числа страховиків та зростання кількості великих компаній на цьому ринку [1, с.111]. Так, за офіційними даними Національного банку України [2] станом на 31.12.2019 року кількість страхових компаній становила 233, у тому числі страхових компаній, які займаються ризиковими видами страхування – 210 компанії, а лайфових страховиків – 23. Станом на 31.12.2020 року кількість страхових компаній, в порівнянні з 2019 роком, зменшилася на 23 суб'єкти господарювання і склала 210 компаній, у тому числі страхових компаній, які займаються ризиковими видами страхування – 190, а лайфових страховиків – 20. Станом на 31.12.2021 року кількість страхових компаній, в порівнянні з 2020 роком, зменшилася на 55 суб'єкти господарювання і склала 155, у тому числі страхових компаній, які займаються ризиковими видами страхування – 142 компанії або 91,61 %, а лайфових страховиків – 13 або 8,39 % від загальної кількості страхових компаній.

Не зважаючи на зменшення кількості страхових компаній страховий ринок почав оговтуватися від шоку жорстких карантинних обмежень. З'явилися нові страхові продукти, зокрема страхування від COVID-19, зріс попит на особисте страхування, страхування від кіберзлочинів, покращилися основні показники розвитку. Втім, 24 лютого 2022 року Україна зазнав впливу досі небачених ризиків, які пов'язані із нападом Російської Федерації, активними бойовими діями, втратою частини територій, введенням воєнного стану.

На тлі суттєвого падіння економіки відбулися значні зміни на страховому ринку: знизилася обсяги продажів страхових продуктів, збільшилася кількість запитів на відтермінування платежів та розірвання договорів страхування, погіршився рівень фінансової стійкості та платоспроможності значної кількості страхових компаній, перестраховики-нерезиденти почали відмовляти в наданні перестрахового покриття. Також, у зв'язку з захопленням частини території вітчизняні страховики були змушені зменшити філійну мережу та укрупнити центри обслуговування клієнтів. Досить проблематичним стало врегулювання страхових випадків і не лише у регіонах, де відбуваються бойові дії.

Військова агресія є тією обставиною, яка з 24 лютого 2022 року до їх офіційного закінчення може бути віднесена до обставин, що визначаються надзвичайними, невідворотними та об'єктивними, тобто обставин непереборної сили – форс-мажорних обставин. Наявність форс-мажору звільняє від відповідальності за порушення зобов'язання, якщо таке порушення сталося внаслідок непереборної сили (форс-мажору), втім наявність форс-мажорних обставин також не звільняє страхові компанії від виплати відшкодування. Фактично, страхова компанія не може відмовити у здійсненні страхової виплати, посилаючись винятково на те, що в Україні введено воєнний стан. Страхові компанії продовжують нести юридичну відповідальність у межах страхових договорів за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати фізичними особами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) та доходів від розміщення коштів цих фондів. Можливість отримання страхового відшкодування залежить від того, чи визнається договором чи законодавством певна подія страховим випадком. Щодо терміну виплат, то, в силу обставин непереборної сили, вони можуть порушуватися, але страхові виплати все одно мають бути здійснені – у разі якщо йдеться про страховий випадок [3, с. 162].

Попри означену правову ситуацію, значна частина випадків не відповідає ознакам страхових, оскільки була спричинена воєнними діями, які у договорах страхування трактуються як винятки.

За даними Національного банку України [2] протягом січня-вересня 2022 року вітчизняні страхові компанії зібрали 28,4 млрд грн страхових премій і здійснили страхові виплати на 9,5 млрд грн, а це відповідно на 25,4% і 29,3% менше, ніж за аналогічний період минулого року.

У структурі страхового портфеля найбільше скоротились обсяги страхування майнових та вогневих ризиків (-60%), фінансових ризиків (-64%) та КАСКО (-30%). Понад 40% страхових премій припала на автострахування, основними продуктами якого є обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, міжнародна система автомобільного страхування «Зелена картка». В січні-вересні 2022 р.

було укладено 5,2 млн договорів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності (ОСЦПВ). Показник зменшився на 23% у порівнянні з аналогічним періодом 2021 р. Сума страхових платежів склала 4,9 млрд грн (-5,8%). Страхові компанії врегулювали шляхом здійснення страхових виплат 82,8 тис. вимог (-34,3%) та сплатили постраждалим в ДТП понад 2 млрд грн (-22,8 %). Кількість вимог, врегульованих за спрощеною системою без виклики поліції – європротоколом, скоротилась на 28,2 % до показника 32,6 тис. шт. Сума виплат, здійснених за європротоколом, зменшилась на 14,5 % і становила 414,6 млн грн. Питома вага вимог, врегульованих за європротоколом, у загальній кількості сплачених вимог при цьому зросла і склала 39,4 % (+3,3 в.п), а у загальній сумі виплат – 20,6 % (+2 в.п.). Кількість електронних полісів ОСЦПВ склала 3,2 млн шт. Сума премій за електронними договорами становить 3,3 млрд грн., це 67,5 % від загальної суми премій. Частка електронних полісів у загальній кількості договорів склала 61%. СГ «ТАС» посідає перше місце за обсягом зібраних премій, а також за показником кількості врегульованих вимог постраждалих та сумою сплаченого відшкодування. Друга та третя позиція за цими показниками у НАСК «ОРАНТА» та «Княжа Вієнна Іншуранс Груп». В умовах війни стала помітною тенденція до зростання показників за міжнародною системою автомобільного страхування «Зелена картка», що обумовлено міграцією українців за кордон. Обсяг премій, які зібрали страховики з цього виду, за 9 місяців 2022 року, зріс на понад 136 % до 2,84 млрд грн [4].

За перше півріччя надходження страхових премій зі страхування життя скоротилося на 16%.

У третьому кварталі 2022 року зросли активи страховиків та страхові резерви, які склали відповідно 71 млрд грн та 39,9 млрд грн. Станом на 22.11.2022 року кількість страхових компаній становила 139, у тому числі страхових компаній, які займаються ризиковими видами страхування – 126 компанії або 90,65 %, а лайфових страховиків – 13 або 9,35 % від загальної кількості страхових компаній. Починаючи з 2019 року загальна кількість страхових компаній скоротилася на 94 страховика, з них 84 це страхові

компанії, які здійснювали ризикові види страхування та 10 лайфові страховики. Переважна більшість страховиків, яким НБУ анулював ліцензії, не мали страхових зобов'язань та договорів страхування/перестраховування термін дії яких не закінчився на дату подання до контролюючого органу заяви про анулювання ліцензій [2].

Динаміка показників за останні 4 квартали свідчать про те, що найбільший спад обсягів діяльності припав на кінець I кварталу 2022 року. У II та III кварталі падіння продовжилось, але воно було менш стрімким.

Війна відобразилася і на структурі страхового ринку. Морське та авіаційне страхування фактично перестало працювати, страхування вантажів, особисте страхування, туристичне страхування значно скоротилося. Досить складним залишається ринок аграрного страхування. Аграрії зазнають значних збитків через скорочення посівних площ, труднощі з проведенням збиральної кампанії, зменшення рівня врожайності через зміщення строків унесення добрив та засобів захисту рослин, а страхові компанії не в змозі покрити такі значні збитки.

Страхові компанії, які працюють на ринку страхування життя повідомляють про зниження надходжень страхових платежів, труднощі організації страхових виплат, особливо застрахованих осіб на окупованих територіях.

Втім, багато страхових компаній намагаючись пристосуватися до нових реалій функціонування створюють продукти, що передбачають страхування від воєнних ризиків. Йдеться про страхування від нещасного випадку, довгострокове страхування життя, а також страхування рухомого й нерухомого майна. Однак такі страхи продукти мають багато обмежень (табл.1).

Таблиця 1. Страхові продукти, які покривають воєнні ризики

Страхова компанія	Програми	Особливості програми
АТ СК «ІНГО»	Страховання від нещасних випадків	Страховий випадок: смерть або стійка втрата працездатності (інвалідність), що настала через воєнні дії. Страхова сума: коливається в межах 50-150 тис грн Термін дії договору: 3 місяці з можливістю пролонгації.
	Добровільне медичне страхування	Страхова сума залежить від лімітів (групових та індивідуальних), чисельності застрахованого колективу та наповнення основного покриття. Тривалість дії покриття поширюється на весь час дії основного договору.
	«Воєнні ризики» КАСКО	Відновлення автомобіля внаслідок воєнних дій в межах 10 % від страхової суми, але не більше 300 тис. грн Страховий захист водія та пасажирів на суму до 300 тис. грн Ризики: падіння на ТЗ сторонніх об'єктів оборонного і спеціального військового призначення; руйнівної дії на ТЗ ударних (звукових) хвиль; пошкодження ТЗ вогнем або теплом, яка сталася внаслідок воєнних дій; наїзд або зіткнення з військовою технікою. За розділом договору страхування від нещасних випадків страховим випадком визнається смерть або стійка втрата працездатності (інвалідність) водія/пасажирів в результаті ДТП, що сталося через воєнні/бойові дії.
АТ «СК «АРКС» (ARX)	Бронезахист: страхування від нещасних випадків	Ризики: влучення снарядів, мін, куль, обрушення будівель, наслідки пожежі, мінування територій, тощо. Виключення: військовослужбовці ЗСУ, прикордонники, співробітники ДСНС, СБУ, поліції, Територіальної оборони, тощо. Територія охоплення: програма діє у всьому світі та у тих районах України, де не проводяться воєнні (бойові) дії та які не перебувають в тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні). Вікові обмеження: від 1 до 75 років (на дату укладання договору)
ПрАТ «Страхова компанія «ВУСО»	КАСКО Patriot	Відновлення авто від наслідків воєнних дій на суму до 10% від вартості авто Ризики: пошкодження уламками, ризик прильоту ракети, підрив на міні, потрапляння під прямий обстріл (окрім біологічних, хімічних, ядерних атак). Повне знищення ТЗ не покривається
ПрАТ «Страхова компанія «БРОКБІЗНЕС»	КАСКО	Ризики: вибух боєприпасів, мін, бомб, ракет, дії інших знарядь та засобів війни, крім ядерної, біологічної, хімічної зброї. Покриття воєнних ризиків триває протягом дії всього договору страхування КАСКО.
ПрАТ «УКРАЇНЬКА СТРАХОВА КОМПАНІЯ «КНЯЖА ІНШУРАНС ГРУП»	Страховання від нещасних випадків «Захист на кожен день»	Страховий тариф (річний): 1,44% від обраної страховальником страхової суми. Ризики: нещасних випадків, отриманих цивільними громадянами та військовими внаслідок воєнних дій – влучання снарядів, мін, куль, руйнування будівель, мінування територій, вибухів, пожеж тощо, окрім застосування зброї масового знищення.

Джерело: систематизовано автором на основі дослідження офіційних сайтів страхових компаній

Обмеження пояснюються великими обсягами руйнувань у країні та відсутністю можливості перестраховання на міжнародному ринку. Страхування воєнних ризиків породжує зниження рівня економічної безпеки самої страхової компанії. В таких умовах страхові компанії у процесі здійснення будь-яких бізнес-операцій повинні враховувати факт вірогідності негативного розвитку подій та їх фінансових наслідків. З метою уникнення глобальних наслідків прояву ризиків необхідно розробити систему заходів виявлення, оцінки та запобігання значних фінансових втрат, інтегровану в систему управління господарським механізмом [5, с. 74].

Окрім того, щоб страхова галузь мала змогу функціонувати в умовах воєнного стану та надавати страховий захист фізичним та юридичним особам, необхідно запровадити системні рішення на державному рівні. В таких умовах досить важливим є пом'якшення регуляторних вимог, перегляд та зниження нормативних показників (зокрема, страхових резервів, в першу чергу резерву незароблених премій; показників розміщення коштів страхових активів).

Держава, в особі контролюючої інстанції має розробити програми пільгового кредитування страхових компаній під строкові депозити, розміщені в українських банках, та наявні у страховиків ОВДП, у яких страховики розміщують кошти страхових резервів.

Створення простого та прозорого механізму рефінансування за допомогою НБУ та вітчизняних банків дозволить швидко поновлювати обігові кошти страхових компаній та дасть змогу вчасно виплачувати страхові відшкодування.

Ще одним важливим кроком до стабілізації фінансового стану страхових компаній в умовах війни є зменшення податкового навантаження шляхом відміну подвійного оподаткування у страхуванні та внесення змін до законодавства щодо податкового стимулювання страхування.

Також, з огляду на вихід ряду міжнародних перестраховиків з страхового ринку України та неможливість укладення договорів перестраховання з іноземними партнерами, НБУ доцільно розробити програми стимулювання внутрішнього перестраховання. Через війну лідери глобального ринку не готові

надавати послуги в Україні. А вітчизняний перестраховий ринок не в змозі покривати потреби страхових компаній. До прикладу, українським страховикам важко розмістити ризики зі страховими сумами понад 1 млрд грн. Раніше для таких великих сум вітчизняні страховики використовували іноземних партнерів, які зараз є недоступними для них. Перестраховання було і залишається одним із найважливіших фінансових інструментів забезпечення стійкості, платоспроможність страхової компанії та формування збалансованого страхового портфеля.

Національний банк України поступово впроваджує заходи для стабілізації вітчизняного страхового ринку. Так, постановою Правління Національного банку України від 10 лютого 2023 року № 7 «Про внесення змін до постанови Правління Національного банку України від 24 лютого 2022 року № 18», що набирає чинності з 14 лютого 2023 року Національний банк розширює можливості для страхових компаній зі сплати страхових платежів за договорами перестраховання, укладеними з перестраховиками-нерезидентами шляхом прощення процедури проведення платежів з перестраховання за кордон [6].

З метою вдосконалення системи обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, приведення норм законодавства щодо системи захисту потерпілих осіб у дорожньо-транспортних пригодах у відповідність із чинними положеннями Директиви 2009/103/ЄС, підвищення рівня захисту інтересів постраждалих шляхом збільшення страхових виплат, перехід на вільне ціноутворення на цим видом страхування, розширення можливостей застосування електронних технологій під час укладення та виконання договорів ОСЦПВ, а також удосконалення та осучаснення підходів в побудові системи управління МТСБУ та державного нагляду за його діяльністю Верховною Радою України 12.01.2023 року прийняли в першому читанні законопроект №8300 [7], який має замінити чинний Закон України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» (№1961-IV).

Законопроектом №8300 пропонується ряд суттєвих змін, а саме:

- підвищення розмірів страхових сум (максимальних розмірів страхової виплати). Упродовж двох років після введення Закону в дію пропонується поетапно збільшити ці суми за шкоду, завдану життю та здоров'ю потерпілих осіб до 1 мільйона гривень на одного потерпілого та 20 мільйонів гривень на один страховий випадок незалежно від кількості потерпілих осіб, а за шкоду, завдану майну потерпілих осіб – до 2 мільйонів гривень на один страховий випадок незалежно від кількості потерпілих осіб). Також проектом Закону запропоновано збільшити суми до розмірів, встановлених в країнах Європейського союзу після вступу України до Європейського Союзу;

- забезпечити швидке здійснення гарантійних виплат потерпілим особам за страховиків, що припинили роботу на ринку;

- запровадити пряме врегулювання у всіх випадках дорожньо-транспортних пригод, в яких шкода завдана лише транспортному засобу, що дозволить потерпілій особі звертатись за страховою виплатою до свого страховика;

- запровадити порядок розрахунків розміру страхової виплати без урахування зносу та здійснення страхових виплат у розмірі необхідному для відновлення транспортного засобу до стану, який існував до дорожньо-транспортної пригоди та здійснення такої виплати на СТО;

- запровадити вільне ціноутворення шляхом самостійного визначення страховиками тарифної політики, що надасть можливість, зокрема, визначення "справедливої ціни" з урахуванням персональної історії кожного страхувальника щодо безаварійної експлуатації транспортного засобу або наявності збитків у попередніх періодах страхування;

- заборонити встановлення франшизи (частини збитків, що не відшкодовується страховиком) у договорах ОСЦПВ, що дозволить отримувати;

- виплату потерпілим у повному розмірі; зменшити строк розгляду заяви про здійснення страхової виплати з 90 до 60 днів з дня її подання постраждалим, якщо справа не розглядається в судовому порядку;

– скасувати максимальні розміри страхової виплати за шкоду, заподіяну майну потерпілих, у разі оформлення документів про дорожньо-транспортну пригоду шляхом складення європротоколу [7].

Також, страховий ринок активно готується до впровадження нового Закону України «Про страхування», який буде введено в дію з 1 січня 2024 року та суттєво змінює принципи регулювання та нагляду за ринком страхування, що сприятиме його оздоровленню і подальшому розвитку.

Серед податкових ініціатив Національного банку є розширення визначень пільгових категорій договорів, унормування трактування договору медичного страхування, урегулюванню питань оподаткування виплат за договорами страхування життя. Також є розроблені пропозиції по врегулюванні окремих питань оподаткування операцій з нерезидентами.

Таким чином, поява нових ризиків породили об'єктивну необхідність у страховому захисті усіх суб'єктів ринку. Оскільки, саме страхування виступає однією з найважливіших складових ринкової інфраструктури, що характеризує рівень розвитку економіки країни та дає уявлення про ступінь захищеності її громадян та суб'єктів господарювання. Такі фактичні умови вимагають перегляду основних засад функціонування страхового ринку. Не зважаючи на введення воєнного стану і настання форс-мажорних обставин страхові компанії продовжують працювати. Хоча ринок страхових послуг посідає друге місце за рівнем капіталізації серед інших небанківських ринків фінансових послуг, динаміка основних його показників протягом 2022 року має спадний тренд. Головним наслідком війни є різке падіння попиту майже на всі види страхування, особливо в сегменті страхування фізичних осіб.

Література

1. Гончаренко І. Г., Дудченко Н. В. Загрози та перспективи розвитку страхових компаній України у період пандемії COVID-19. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2021. № 3 (120). С. 108–113.
2. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 22.02.2023)

3. Офіційний сайт Моторно (транспортного) страхового бюро України.
URL:<https://mtsbu.ua/ua/> (дата звернення: 23.02.2023)
4. Дума В.В. Страхова діяльність в умовах російської агресії: правові підстави й практичні перспективи. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. 2022. № 2(63). С. 160-166
5. Доценко І.О. Стратегія управління фінансовими ризиками підприємства в процесі формування його фінансової безпеки. *Modern economics*. 2020. № 20. С. 73-78.
6. Про внесення змін до постанови Правління Національного банку України від 24 лютого 2022 року № 18: Постанова Правління Національного банку України від 10 лютого 2023 року № 7. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_10022023_7 (дата звернення: 22.02.2023)
7. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: Проект Закону України від 22.12.2022 № 8300 URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1589874> (дата звернення: 20.02.2023)

References

1. Honcharenko, I.H. and Dudchenko, N.V. (2021), “Threats and prospects for the development of Ukrainian insurance companies during the COVID-19 pandemic”, *Derzhava ta rehiony. Serii: Ekonomika ta pidpriemnytstvo*, vol. 3 (120), pp. 108–113.
2. Official website of the National Bank of Ukraine (2023), available at: <https://bank.gov.ua/> (Accessed 22 February 2023).
3. Official website of the Motor (Transport) Insurance Bureau of Ukraine) (2023), available at: <https://mtsbu.ua/ua/> (Accessed 23 February 2023).
4. Duma, V.V. (2022), “Insurance Activities in the Context of Russian Aggression: Legal Basis and Practical Prospects”, *Naukovi pratsi Natsionalnoho*

aviatsiinoho universytetu. Seriya: Yurydychnyi visnyk «Povitriane i kosmichne pravo», vol. 2(63), pp. 160-166.

5. Dotsenko, I.O. (2020), “Strategy for managing financial risks of an enterprise in the process of forming its financial security”, *Modern economics*, vol. 20, pp. 73-78.

6. National Bank of Ukraine (2023), Resolution “On Amendments to the Resolution of the National Bank of Ukraine”, available at: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_10022023_7 (Accessed 22 February 2023).

7. The Verkhovna Rada of Ukraine (2023), The draft Law of Ukraine “On compulsory insurance of civil liability of owners of land vehicles”, available at: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1589874> (Accessed 20 February 2023).

Стаття надійшла до редакції 26.02.2023 р.